

8. Сімоник, В. Г., & Гордєєва, Т. Є. (2025). Система соціальних послуг постраждалим від домашнього насильства в Україні в умовах війни. У О. Патряк та ін. (Ред.), *Дев'яносто треті економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (м. Львів, Україна, м. Ополь, Польща, 28–29 січня 2025 р.)* (с. 162–166). ФО-П Шпак В. Б.
9. Цветкова, Н. М. (2023). Методики роботи з особами, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі. *Вісник наукової думки студентів факультету суспільних наук Ужгородського національного університету*, 12, 100-103

Федорченко П.В., студентка БП-4
кафедри «Школа соціальної роботи ім. В.І. Полтавця»,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
p.fedorchenko@ukma.edu.ua

Кальницька К.О., кандидат психологічних наук,
доцентка кафедри «Школа соціальної роботи ім. В.І. Полтавця»,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
k.kalnytska@ukma.edu.ua

ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАДАПТАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ

Масштаб української ветеранської спільноти стрімко збільшується внаслідок повномасштабної війни. За оцінками міжнародних організацій, кількість ветеранів та членів їхніх родин у найближчі роки сягатиме кількох мільйонів, що вимагає системної та доступної державної й громадської підтримки (International Organization for Migration, 2025). Опитування у прифронтових регіонах показують: ветеранам і їхнім родинам досі важко отримати не лише соціальні чи адміністративні послуги, а й медичну та психологічну допомогу, що ускладнює процес повернення до цивільного життя (REACH Initiative, 2025).

У наукових роботах і практиці підкреслюють, що реінтеграція ветеранів — це складний процес, який включає психологічні, соціальні та інституційні аспекти. Вітчизняні дослідження підкреслюють, що повернення з війни супроводжується зміною моделей поведінки, потребою у перебудові комунікативних практик та створенні безпечного середовища для адаптації. Так, Столярник і Семигіна (2023) наголошують на необхідності врахування змін у поведінкових моделях ветеранів, розвитку мереж соціальної підтримки та опори на ресурсний потенціал особистості та сімейного оточення. Їхні висновки підкреслюють важливість поетапної психосоціальної підтримки, орієнтованої на сильні сторони ветеранів та їхніх родин.

Психосоціальна підтримка (ПСП) вважається однією з найдієвіших форм роботи з ветеранами, адже вона поєднує психологічну допомогу та розвиток соціальних навичок, взаємодію в громаді та відновленням життєвої стабільності. Рекомендації Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) окреслюють необхідність створення локальних

мереж ПСП, підготовки фахівців і розвитку груп самопомоги «рівний – рівному», які сприяють ранньому виявленню ризиків і формуванню взаємної підтримки на рівні громади (Organization for Security and Co-operation in Europe, 2021).

Емпіричні результати Veteran Hub демонструють, що після демобілізації ветерани проходять кілька непростих етапів: звикання до цивільного життя, відновлення сімейних стосунків, пошук роботи, а інколи – і повне переосмислення власного майбутнього. Значні труднощі виникають через нерівномірний доступ до інформації, послуг і кваліфікованої підтримки, що підсилює потребу в координованих та адаптивних моделях допомоги (Veteran Hub, 2024).

Опитування Українського ветеранського фонду (2024) засвідчує зростання потреби у психологічній, матеріальній та медичній підтримці. Більшість респондентів вказують на ризики погіршення психоемоційного стану, труднощі з працевлаштуванням та недостатню поінформованість щодо програм державної допомоги. Усе це показує, що психосоціальну підтримку варто тісніше пов'язувати з програмами соціальної політики та професійної адаптації.

Інституційна складова державної політики, зокрема, ґрунтується на функціонуванні Єдиного державного реєстру ветеранів війни, який слугує базовою інфраструктурою для підтвердження статусів, доступу до соціальних послуг та планування ветеранських програм (Міністерство у справах ветеранів України, 2025). Своєю чергою, методичні рекомендації для територіальних громад, розроблені Міністерством у справах ветеранів, пропонують конкретні інструменти для створення груп «рівний – рівному» та впровадження локальних «дорожніх карт» психосоціальної підтримки (Міністерство у справах ветеранів України, 2021).

Матеріали українських фахових конференцій також підкреслюють важливість індивідуалізації підтримки та її тривалої організації. Зокрема, Березюк (2025) виокремлює ключові соціально-психологічні труднощі, з якими стикаються ветерани після повернення до громади, і обґрунтовує потребу в комплексній та міждисциплінарній моделі супроводу.

Отже, психосоціальна підтримка є центральним механізмом успішної реінтеграції ветеранів, оскільки вона допомагає забезпечити сталість переходу від військової служби до цивільного життя. Найефективніші моделі виникають тоді, коли психологічна, соціальна та професійна складові підтримки об'єднані в узгоджену систему на рівні громади. Це допомагає ветеранам повернутися до звичного ритму життя та знову відчувати себе частиною громади.

Список використаних джерел:

1. Березюк, Т. П. (2025). Соціально-психологічний супровід ветеранів війни та членів їх сімей. У *Соціально-психологічна реабілітація ветеранів: матеріали Всеукраїнської наук.-практ.*

- конференції (Рівне, 27–28 лютого 2025 р.) (сс. 5–7). Рівненський державний гуманітарний університет. <http://repository.rshu.edu.ua/id/eprint/17861/>
2. International Organization for Migration. (2025, March). *Veteran Profiles and Reintegration Challenges in Ukraine: Thematic Brief*. https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd1461/files/reports/IOM_UKR_Veteran%20Profiles%20and%20Reintegration%20Challenges%20in%20Ukraine_March_2025.pdf
 3. Міністерство у справах ветеранів України. (2021). *Організація ветеранських груп самопомоги «рівний—рівному»: Рекомендації та дорожня карта*. https://mva.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/_ПД_Рівний_рівному.pdf
 4. Міністерство у справах ветеранів України. (2025). *Єдиний державний реєстр ветеранів війни: Статистичні дані*. <https://mva.gov.ua>
 5. Organization for Security and Co-operation in Europe. (2021). *Organization of Psychosocial Assistance to War Veterans and Their Families: Recommendations for Local Authorities*. <https://www.osce.org/sites/default/files/f/documents/a/9/524325.pdf>
 6. REACH Initiative. (2025, March). *Ukraine: Veterans' Reintegration Assessment in Frontline Oblasts*. <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-veterans-reintegration-assessment-frontline-oblasts-march-2025>
 7. Столярик, О., & Семигіна, Т. (2023). Повернутися з війни: психосоціальна підтримка ветеранів/-нок та членів їхніх сімей. *Social Work and Education*, 10(1), 63–77. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.1.6>
 8. Український ветеранський фонд. (2024). *Опитування ветеранів російсько-української війни (жовтень 2024): Результати шостого опитування*. <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2024/11/Opytuvannia-veteraniv-zhovten-2024.pdf>
 9. Veteran Hub. (2024). *Дослідження «Шлях ветеранів та ветеранок»*. <https://veteranhub.com.ua/wp-content/uploads/2024/10/doslidzhennia-shliakh-veteraniv-ta-veteranok.pdf>

Сохацька С.В., студентка БП-4
кафедри «Школа соціальної роботи ім. В.І. Полтавця»,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
s.sokhatska@ukma.edu.ua

Кальницька К.О., кандидат психологічних наук,
доцентка кафедри «Школа соціальної роботи ім. В.І. Полтавця»,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
k.kalnytska@ukma.edu.ua

ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА СТУДЕНТСТВА ЯК РЕСУРС ПОДОЛАННЯ СТРЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабна війна в Україні створила довготривале тло психотравматичного стресу для молоді. Студенти змушені будувати навчальні й професійні траєкторії в умовах небезпеки, релокацій та економічної нестабільності. На це вказують дані Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» (Gradus Research, 2024), які фіксують підвищений рівень емоційного виснаження серед населення.

У різних наукових підходах стрес розглядають як багатовимірне явище. У фізіологічній традиції Г. Сельє визначав стрес як універсальну адаптивну реакцію організму на надмірні впливи середовища. У подальшому когнітивна модель Р. Лазаруса та С. Фолкман (1984)